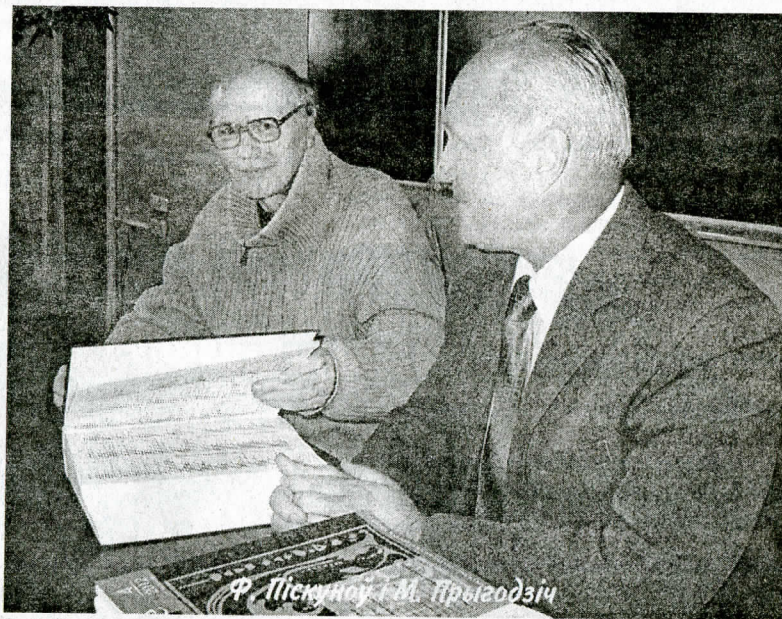

Нядаўна свет убачыла ўнікальнае выданне – нарэшце з'явіўся вялікі слоўнік беларускай мовы, пра неабходнасць якога даўно гаварылі дзеячы культуры, навукоўцы. У «Вялікі слоўнік беларускай мовы» яго аўтар Фёдар Піскуноў уключыў прыкладна 223 тысячы словаў. Трэба сказаць, што папярэдні самы папулярны ў карыстальнікаў слоўнік пад рэдакцыяй Мікалая Бірылы – выдадзены ў 1987 годзе, у ім 117 тысяч словаў. Сёлета ў маі НАН Беларусі выдала «Слоўнік беларускай мовы», у якім прыкладна 150 тысяч словаў.

Днямі на філалагічным факультэце Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта прайшло прадстаўленне слоўніка Ф. Піскунова, на якім былі студэнты-філолагі, выкладчыкі ўніверсітэта, а таксама запрошаныя госці, сярод якіх – сябры Кансультацыйнай рады слоўніка прафесар, доктар філалагічных навук Генадзь Цыхун, паэты Генадзь Бураўкін і Сяргей Законнікаў, перакладчык з украінскай мовы і на ўкраінскую Валер Стралко. Вёў рэй на мерапрыемстве слынны мовазнавец, загадчык кафедры гісторыі беларускай мовы БДУ Мікалай Прыгодзіч. Ён і Генадзь Цыхун звярнулі ўвагу прысутных на значнасць зробленага Ф. Піскуновым, які з некалькімі бескарыслівымі адзінадумцамі выканаў працу цэлага навуковага інстытута. Нездарма прагучала параўнанне гэтага чалавека з

Выйшаў Вялікі Слоўнік

Іванам Насовічам, якога цяпер называюць слынным лінгвістам: «Пройдзе час, і гэты эпітэт будзе ўжывацца і да асобы Піскунова».

Пад час больш як гадзінага мерапрыемства было выказана шмат развагаў пра слоўнік, заўвагаў ды пажаданняў, прапановаў, а таксама – словаў удзячнасці за зробленае. Г. Бураўкін новае выданне назваў важкім, у прамым і пераносным сэнсе, аргументам для тых, хто кажа, што нашая мова бедная, у ёй няма належнай колькасці словаў, каб выказаць і высокія пачуцці, і навуковыя тэорыі, і тонкія ма-

тэрыі. Па-свойму эмацыйным было і выступленне літаратара, рэдактара Юрася Пацюпы. Ён адзначыў, што ў слоўнік сабраная самая разнастайная лексіка, што актыўна скарыстоўваецца ў жыцці цягам дзесяцігоддзяў. «Мне даводзілася не раз чуць аргумент карэктараў, што слова трэба прыбраць з тэксту бо «яго няма ў слоўніку», а ў пацвярджэнне суразмоўца патрасаў мяне старым зацёганым выданнем колькідзесяцігадовай даўніны». І сапраўды, праблема нават простай фіксацыі ўсяго лексічнага запасу востра стаіць ужо даўно.

Адным з прынцыпаў Ф. Піскунова было адмовіцца ад неапраўданых, паводле яго меркавання, пазнакаў кшталту «рэгіянальнае», «размоўнае». Вось чым ён аргументуе: «Наадварот, наспеў і пераспеў час эклезіястаўскага «збірання камянёў»: адшукаць, зафіксаваць, урагаваць ад знікнення ўсё ацалелае з моўнага багацця без надання чорных пазнак «разм.», «абл.», якія часта атрымлівала беларускае слова па шаблонах рускамоўных лексікаграфічных крыніц. Аўтар свядома адмовіўся ад падобных пазнак, бо ў сучасным беларускім маўленчым узусе рэгіянальныя народна-гутарковыя формы практычна спынілі існаванне, страціўшы сваіх носьбітаў пад прэсам маштабных працэсаў міграцыі і ўрбанізацыі, паўсюднага ўкаранення гранічна зрусіфікаваных формаў змешанага маўлення. На сучасным этапе спадальнага развіцця мовы гіпакратаўскаму прынцыпу «не нашкодзь» адпавядала б больш мяккая атрыбуцыя тых слоў, якія маглі б ужывацца ў стылістычна афарбаваных кантэкстах».

Тут варта прывесці цытату і з калектыўнай прадмовы сяброў Кансультацыйнай рады: «Прынцыповае адрозненне новага слоўніка ад папярэдніх у тым, што ён

грунтуецца на апрацаванні непараўнальна большага аб'ёму беларускамоўных тэкстаў (больш за 70 млн ужыванняў) і адлюстроўвае рэальны стан сучаснай беларускай мовы, сістэматызуючы ўнікальны лексічны матэрыял. Максімальна поўна пададзена лексіка, якая з'явілася і пашырылася за апошнія дзесяцігоддзі, многія словы тут фіксуюцца ўпершыню. Гэты збор, трэба зазначыць, вылучаецца прагматычным і талерантным падыходам аўтара да новых ці адроджаных моўных з'яў, у тым ліку перыферычных і інавацыйных».

Акрамя аб'ёму слоўнік Ф. Піскунова адметны навуковым аналізам: тут падаецца ўпершыню выкананая для беларускай мовы поўная класіфікацыя зменных словаў. Кожная адзінка мае адмысловы код, у канцы ж кнігі даюцца 300 табліцаў, якія ахопліваюць усе варыянты скланення прыметнікаў і назоўнікаў і спражэння дзеясловаў.

Напрыканцы варта адзначыць, што першы наклад у 20 асобнікаў коштам аўтара слоўніка аддрукавала выдавецтва «Тэхналогія», на чарзе – 2-е выданне, наклад якога будзе 200 асобнікаў. Але ўжо бачна, што гэта надзвычай малая колькасць, каб задаволіць патрэбы ўсіх зацікаўленых. Тым не менш – пачатак ёсць. І мы віншваем сп. Піскунова з выхадам «Вялікага слоўніка беларускай мовы», шчыра дзякуем яму і ягоным памочнікам.

**Лявон ПАЛЬСКІ
Фота Уладзіміра ПІРАГА**